Leven zonder afval: duurzaam, ja. Maar haalbaar?

Met je Tupperware-bakje naar de supermarkt voor precies drie ons rijst. Misschien wat omslachtig, maar wel duurzaam. Want je vermijdt niet alleen verpakkingsmateriaal, je zit ook nooit meer met overtollige ingrediënten na het eten. In Duitsland kan het, wij probeerden het. In ons tweede verslag vertellen we je over onze eerste mijlen richting het buitenland en over onze kennismaking met een heuse verpakkingsloze supermarkt.

Een snelweg op zee
Ineens gaat het hard. Het tij is gekeerd en de stroom duwt ons de Elbe op. Met de wind in de rug erbij halen we een snelheid van wel 9,5 knopen, zo'n 18 kilometer per uur. Dat lijkt langzaam, maar met onze zeilboot is dat snel. Met moeite blijven we in lijn met de groene tonnen die de rechterkant van de Elbe-monding aangeven. Dat is nodig ook, want het is druk. Cruiseschepen van wel 8 verdiepingen hoog en volgeladen containerschepen lopen ons in hoog tempo op en komen ons met verblindende verlichting tegemoet. Tussen al die lampen moeten we midden in de nacht de groene lichten van de volgende ton zien te vinden. Daar moeten we naartoe sturen. De verkeersleider, die ergens op een kantoor het hele Elbe-verkeer regelt, maant ons per marifoon dicht bij de groene tonnen te varen. Dat deden we toch? Hij heeft ons in ieder geval gezien, en dat geeft wat rust.

Even later zijn we de sluizen naar het Noord-Oostzeekanaal gepasseerd. Het is hier de rust zelve, in tegenstelling tot de Elbe. De zon komt net op. Het verkeer dat deze route neemt om niet helemaal om Denemarken heen te hoeven varen, moet nog op gang komen. We meren af om bij te komen van een lange nacht zonder slaap. Slechts een paar uur later beginnen we alweer aan de tocht door het kanaal dat we alleen bij daglicht

mogen passeren. De rest van de dag varen we door een omgeving die aan het Noordzeekanaal doet denken. Totdat we 's avonds – zo'n zestig uur na ons vertrek uit Harlingen – onze eerste buitenlandse bestemming bereiken: Kiel.

Kiel als trendsetter: de eerste verpakkingsvrije winkel
Het is even wennen, zelf bakjes en potten meenemen naar de winkel. We doorzoeken de boot en stoppen alle lege verpakkingen in de rugzak. Bij 'Unverpackt' wegen we de bakjes eerst stuk voor stuk. Het gewicht krabbelen we met een viltstift onderop, zodat de kassière straks precies weet hoeveel ze in mindering moet brengen op het totaalgewicht van de gevulde verpakkingen. Ook handig voor de volgende keer – het bakje is dan al een keer gewogen, dus kunnen we deze stap overslaan.

Op naar het assortiment. We kijken onze ogen uit: alles is te krijgen in het winkeltje van zo'n 80 m^2. De groentes liggen uitgestald onder een bord met tekeningen die uitleggen hoe het boodschappensysteem hier werkt: wegen, vullen, afrekenen. Transparante kokers met noten, pasta en snoep, en grote containers met schoonmaakmiddel en shampoo nodigen ons uit om onze bakjes te vullen. Zelfs het wc-papier ligt los in het schap. Artikelen die wat moeilijker los te verkopen zijn, zoals yoghurt en wijn, worden aangeboden in flessen met statiegeld.

Marie Delaperrière, oprichtster van Unverpackt, licht toe dat ze geen artikelen verkopen in verpakkingen die maar één keer kunnen worden gebruikt. Om bij de inkoop weinig verpakkingsafval te veroorzaken, koopt ze in bulk in. Bovendien koopt ze zoveel mogelijk in bij producenten uit de regio, zodat het transport tot een minimum wordt beperkt en het milieu minder belast. En doordat je precies kunt kopen wat je nodig hebt, verspil je minder voedsel. Onnodige restjes na het koken zijn verleden tijd.

Hallo product, dag merk-etiket
Marie was 2,5 jaar geleden de eerste die in Duitsland een dergelijke winkel opende en een trend zette: inmiddels zijn er in Duitsland al 22 Unverpackt-winkels. Kiel is begonnen met 200 producten en heeft er nu meer dan 600 in het assortiment. Daarmee heeft de winkel alles wat je op een dag zoal nodig hebt. Alles zoveel mogelijk biologisch, lokaal en verantwoord. Wat opvalt: het gebrek aan verpakking drukt de merken naar de achtergrond. Je ziet het eten dat je koopt, kunt het ruiken en in veel gevallen zelfs aanraken. De kwaliteit kun je daardoor zelf beoordelen. Er zijn geen tien soorten spaghetti waaruit je moet kiezen; Marie heeft die keuze al voor je gemaakt. Zij staat in voor de kwaliteit ervan. De ondertitel van Unverpackt is dan ook *lose, nachhaltig, gut.* In goed Nederlands: los, duurzaam, goed.

We zijn benieuwd of het goed loopt. In Nederland zijn twee verpakkingsvrije winkels, in Groningen en Utrecht, binnen een jaar gesloten. Marie schrikt ervan, want ze volgt de andere verpakkingsvrije winkels in Europa en had dit nieuws nog niet gehoord. We horen dan ook graag waarom het bij haar wel werkt. Ze is klein, zit niet op een A-locatie en is met een beperkt assortiment begonnen, vertelt Marie. 'Met mond-tot-mondreclame en presentaties over leven zonder verpakkingen, vestigde ik de aandacht op mijn winkel en het concept. Een klantenkring opbouwen ging in het begin langzaam, omdat mensen hun gewoontes moesten veranderen, maar er zat een gezonde opbouw in. Voorzichtig breidde ik de winkel uit en evalueerde na elke uitbreiding of het een juiste beslissing was. Een strategische aanpak', aldus Marie. Ze voegt toe dat voor het succes van een

winkel met hetzelfde concept natuurlijk nog veel meer factoren een rol spelen, waaronder de locatie, de manier waarop je een winkel runt, en het prijsbeleid.

Zero waste als levensstijl
Marie heeft de winkel niet opgezet om rijk te worden. 'In de levensmiddelenbranche word je niet rijk. Ik doe dit om iets in beweging te brengen, iets zinvols te doen. Als dat lukt, ben ik gelukkig.' Ze werd geïnspireerd door Béa Johnson, die in de VS haar hele leven in het teken zet van *zero waste*. Met haar man en twee kinderen, houdt Béa per jaar nog geen literfles aan afval over dat niet gerecycled of gecomposteerd kan worden. Ze is de goeroe van de afval-vermijdingsbeweging. Wie die naleeft, handelt conform deze vijf stappen: *Refuse, Reduce, Reuse, Recycle, Rot* (in die volgorde). Dus:

1. producten en verpakkingen vermijden die je niet nodig hebt;
2. verminderen wat je wél nodig hebt, bijvoorbeeld door de juiste hoeveelheid te kopen;
3. wegwerpartikelen vervangen voor herbruikbare; dat bespaart de meeste energie en grondstoffen;
4. pas als er dan nog iets overblijft, wordt er gerecycled;
5. of gecomposteerd.

Volgens Béa kan dat tot een betekenisvoller leven leiden, waarbij ervaringen in plaats van spullen op de voorgrond treden.

Durf jij te veranderden?
Het is een drastische breuk met wat in onze maatschappij een gewoonte is geworden, maar wel een effectieve manier om het milieu te beschermen. Uiteindelijk is ons gedrag bepalend. Wie dat durft te veranderen, kan positieve verandering teweeg brengen. Er zijn bedrijven die daar op hun beurt op inspringen. Marie bewijst het met haar Unverpackt-winkel in Kiel. Haar boodschap: 'Ook kleine zaadjes kunnen bomen en bossen worden. Niet klagen en wachten tot een ander wat doet, maar zelf aan de slag. Dat kan tot een hele beweging leiden.'

Wij zijn overtuigd en gaan de uitdaging aan op de boot, waar toch al weinig ruimte voor afval is. Elke keer als we nu de Tupperwares met muesli, couscous en pinda's uit Maries winkel openen, krijgen we een goed gevoel. De afvalberg verkleinen kán, als je maar bereid bent bewuster boodschappen te doen en voorbereid op pad te gaan.